

Превод от английски език

Лого на Съвета на Европа
Съвет на Европа
ССЈЕ(2022)4

Страсбург, 2 декември 2022 г.

КОНСУЛТАТИВЕН СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СЪДИИ (КСЕС)

Становище № 25 (2022) на КСЕС

**относно свободата на
изразяване на съдиите**

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	Въведение	3
II.	Обхват и цел на становището.....	3
III.	Преглед на националните разпоредби и практика.....	4
IV.	Общи принципи.....	6
V.	Ограничения на свободата на изразяване / противоречиви случаи.....	9
	1. Изявления, имащи връзка със съдебни спорове.....	9
	2. Изявления относно публични дебати.....	11
	3. Изявления по въпроси от значение за съдебната система като институция.....	11
	4. Публична критика към съдебната власт / колеги съдии.....	12
	5. Активен политически мандат / предишен политически мандат....	12
VI.	Защита на съдебната независимост като законово и/или етично задължение на съдиите, сдруженията на съдии и съветите на съдебната власт.....	13
VII.	Етично задължение на съдиите да обясняват правосъдието на обществото.....	14
VIII.	Използване на социалните медии от съдиите.....	15
	1. Свобода на изразяване на съдиите офлайн и онлайн.....	15
	2. Разработване на насоки за използване на социалните медии от съдиите.....	15
	а) определение за социални медии.....	15
	б) приложимост на общото правило за съдебна въздържаност.....	16
	в) адаптиране на поведението на съдиите към специфичните предизвикателства на комуникацията в социалните медии.....	16
	г) предложение за прозрачно използване на социалните медии (след получаване на разрешение).....	17
	д) подчертаване на важността от обучение за съдиите по използване на социалните медии.....	18
IX.	Препоръки.....	18

I. Въведение

1. В съответствие с мандата, даден му от Комитета на министрите, Консултативният съвет на европейските съдии (КСЕС) изготви настоящото Становище относно свободата на изразяване на съдиите.
2. Настоящото становище е изготвено въз основа на предходните становища на КСЕС, Магна харта на съдиите (2010 г.) и приложимите инструменти на Съвета на Европа, по-конкретно Европейската харта за статута на съдиите (1998 г.) и Препоръката на Комитета на министрите CM/Res(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, Доклада на Европейската комисия за демокрация чрез право (Венецианска комисия) относно свободата на изразяване на съдиите (CDLAD (2015)018). В него са взети предвид и Основните принципи на ООН за независимостта на съдебната власт, Принципите от Бангалор за поведение на съдиите и доклада на специалния докладчик на ООН за независимостта на съдии и адвокати, който засяга упражняването на свободата на изразяване от съдиите¹. Взети са предвид и незадължителните насоки относно използването на социални медии от съдиите на Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC), както и докладите на Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС). В заключение, становището се опира на съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).
3. В становището са взети предвид и отговорите на въпросника във връзка със свободата на изразяване на съдиите, получени от членовете на КСЕС, както и обобщените отговори и предварителният проект на документ, изготвен от назначения от Съвета на Европа експерт, г - жа Яника Ян.

II. Обхват и цел на становището

4. В становището се разглежда свободата на изразяване на съдиите и се обсъждат основните аспекти на изразяването на съдиите. То се отнася до правния и етичен дълг на съдията да говори открито, за да защити върховенството на закона и демокрацията на национално, но също и на европейско и международно равнище. Становището разглежда изразяването на съдиите по въпроси от значение за съдебната власт, както и по спорни теми от обществен интерес, и обсъжда съдебната въздържаност, която трябва да се проявява. То обхваща изразяването на съдиите както в съда, така и извън него. Становището има за цел да даде общи насоки на съдиите и широка рамка за текуща дискусия относно параметрите, които да вземат предвид, когато упражняват правото си на свобода на изразяване. Настоящото становище не се стреми да определи минимален обхват на свободата на изразяване на съдиите
5. Следователно за целите на становището изискването за съдебна въздържаност се определя като задължение за въздържаност, наложено на съдията от самата съдебна власт или от законодателя. Що се отнася до правните параметри, становището се опира на съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). За мненията относно етичните насоки и препоръки, изразени в това становище, КСЕС се опира на своите констатации. (Само)ограничението на съдиите включва понятието за съдийска дискретност, резервираност или умереност.
6. Що се отнася до свободата на изразяване на отделния съдия, в становището се вземат предвид участващите интереси, които отчасти се конкурират и отчасти се допълват. Те

¹ Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48

включват правото на отделния съдия на свобода на изразяване; правото на обществото да бъде информирано по въпроси от обществен интерес; правото на справедлив съдебен процес, включително безпристрастен и независим съд; и презумпцията за невинност. В становището се разглеждат и принципите, на които са основани тези права. Принципът на разделение на властите гарантира свободата на словото на съдиите, ако става въпрос за въпрос от обществен интерес, като например функционирането на съдебната система. Върховенството на закона гарантира равенството на всички (независимо дали граждани или държавни участници) пред закона. Ефективността му зависи отчасти от общественото доверие в независимостта и авторитета на съдебната власт. Разделението на властите изисква както съдебна независимост, така и свобода на изразяване на съдиите, което води до напрежение между целта да се попречи на съдиите да се държат като политици и в същото време да се подкрепи свободата им на изразяване като доказателство за съдебна независимост.

7. Становището се спира и на съдии, които говорят или пишат от името на сдружения на съдии, съдилища или съвета на съдебната власт. То не обхваща пенсионираните съдии, тъй като те се ползват със същото право на свобода на изразяване като всички други лица, с изключение на поверителната информация, придобита при изпълнението на техните задължения.
8. При обстоятелства, при които е възможно обществеността да не прави винаги ясна разлика между съдия, действащ в частно или професионално качество, становището разглежда изявленията, направени от съдиите от гледна точка на това, че те заемат публична длъжност.
9. В становището не се разглеждат въпроси относно мотивите на съдиите в техните решения, тъй като това е изпълнение на съдийско задължение, а не упражняване на индивидуално право.
10. За целите на настоящото становище терминът медии обхваща печатни медии, телевизионни и радио медии и онлайн медии, включително услугите за аудио и видео стрийминг².

III. Преглед на националните разпоредби и практика

11. Отговорите на въпросника във връзка с изготвянето на настоящото становище,³ изпратени от членовете на КСЕС, дават обща представа за текущото състояние на разпоредбите и практиките на държавите-членки.
12. Държавите - членки на Съвета на Европа гарантират на съдиите правото на свобода на изразяване. Обхватът на защита варира в различните държави-членки. В много държави тя обхваща извънсъдебни изявления, направени на четири очи или публично във връзка с професионалните качества на съдиите, както и извънсъдебни изявления, направени от името и в интерес на съдебната власт. В някои страни съдиите имат имунитет срещу преследване по съдебен ред за всичко, казано в съда, освен ако не е установена *mala fides* (недобросъвестност).
13. Свободата на изразяване на съдиите е ограничена с цел спазване поверителността на производството, вътрешните съдебни въпроси и процесуалните права на страните в производството. Във всички държави членки на съдиите е забранено да разкриват поверителна информация, придобита в хода на техните задължения, която е от значение за висящите производства и която може да наруши правата на страните в производството.

² КСЕС приема определението за медия, както е посочено в Приложение I към Препоръка CM/Rec(2022)11 на Комитета на министрите относно принципите за управление на медиите и комуникациите, пар. 4.

³ Вж. <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-25-on-the-freedom-of-expression-of-judges>.

- Те са задължени да пазят професионална тайна по отношение на техните обсъждания.
14. В преобладаващия брой държави-членки съдиите имат правно и/или етично задължение⁴ да бъдат въздържани, което има за цел да запази съдебната независимост и безпристрастност и общественото доверие в съдебната система, както и правилното управление и достойнството на съдебната система. Правилата относно изявленията на съдиите са различни в отделните държави-членки.
 15. Като общо правило или практика повечето държави-членки забраняват или призовават съдиите да се въздържат от коментари относно своите или на други съдии висящи или текущи производства. Някои държави-членки разширяват обхвата на това правило и по отношение на решени дела, включително дела на други съдии. Някои обаче правят изключение за обсъждането на съдебната практика като част от академичната работа на съдиите, в качеството им на преподаватели по право или в професионална среда. В много държави съдиите са обект на етично или конвенционално задължение да не отговарят на публични критики по техните дела.
 16. Степента, в която съдиите могат да участват в публични дискусии по въпроси от политически или социален интерес, относно закона, съдебната система или правораздаването и да изразяват своите виждания по тези въпроси в медиите, е различна в отделните държави - членки. Същото важи и за правото на съдиите да имат политически мандат или да участват в политически демонстрации.
 17. В някои държави съдиите като цяло са задължени да се въздържат от участие в противоречиви политически дебати, включително публично изобличаване на други държавни органи по враждебен начин или намеса в партийната политика чрез подкрепа или критика на определени партии или политици. В други държави-членки съдиите трябва да се уверят, че избягват да създават впечатление за твърда позиция по определен въпрос. Няколко държави-членки позволяват на съдиите да коментират публично законодателни предложения или закона като цяло, по-специално когато тези коментари се правят от сдружение на съдии. Дори това да е позволено, държавите-членки съобщават, че съдиите рядко правят публични изявления по политически въпроси.
 18. В повечето държави членки съдиите могат да коментират въпроси, свързани със съдебната власт, нейното правилно управление и независимост или разделението на властите, при условие че тяхната критика се основава на факти и аргументи и не се разкрива вътрешната работа на съдебната власт. В някои държави-членки публичното изразяване при определени обстоятелства се тълкува като етично задължение, по-специално в отговор на политически атаки срещу съдебната власт. За тази цел на съдиите от по-висши инстанции понякога се дава по-голяма свобода на изразяване. Въпреки това, в някои страни подобно поведение е предизвикало обществено неодобрение. Ето защо не е необичайно съдиите да изчерпват вътрешните механизми, ако са налични в рамките на съдебната власт, преди да излязат публично, или да запазват мълчание, когато съдебната власт възнамерява да излезе с официално институционално становище.
 19. Публичното критикуване на колеги съдии или на съдебната власт са източник на безпокойство. Критикуването на други съдии или други участници в съдебната система, като прокурор или защитник, се счита за неетично или за нарушение на отдавна възприетото в някои държави-членки, особено когато се изразява с неуважителен, унижителен и обиден тон или ако създава общо взето негативен имидж на съдебната власт като цяло.
 20. В преобладаващия брой държави-членки, които са отговорили на въпросника, съдиите не трябва да бъдат членове на политически партии или да се занимават с каквато и да е политическа дейност, тъй като това се възприема като подкопаване на независимостта на

⁴ За да бъдем точни, такива ограничения се съдържат в конституцията, законовите разпоредби, кодексите за поведение, етичните кодекси или дългогодишните съдебни конвенции.

съдебната власт или като отразяващо се неблагоприятно на общественото доверие в съдебната система. В някои случаи конституционното или законово правило за несъвместимост изрично обхваща членството в законодателни или изпълнителни органи на европейско, национално или местно равнище. Доколкото това се счита за несъвместимо с тяхната съдебна длъжност, някои държави позволяват на съдиите да заемат политически мандати, ако излязат в отпуск. Някои от тези държави членки подчиняват съдиите на етичното задължение да опазват репутацията на съдебната власт. Други държави позволяват на съдиите да извършват политическа дейност успоредно със съдебната си служба. В този случай те изискват съдиите да не допускат политическата им дейност да пречи на безпристрастното изпълнение на техните съдебни задължения. В някои страни съдиите са обект на забрани за участие в обществени събрания, особено когато те са от политически характер.

21. Използването на социалните медии е актуална тема. В няколко държави-членки се наблюдава засилено използване на социални медии от съдиите. Въпреки това в малко кодекси за поведение се дават конкретни практически насоки в това отношение. Ако го правят, те прилагат общото задължение за съдебна въздържаност или призовават за предпазливост, за да се избегне нарушаване на независимостта, безпристрастността или общественото доверие в съдебната система.
22. В малко държави-членки се наблюдава увеличение на законовите или етичните ограничения върху свобода на изразяване в съдебната система. Обратно, в няколко държави - членки задължението за съдебна въздържаност беше облекчено, което доведе до засилена обществена ангажираност на съдиите, особено в социалните медии. В общи линии много държави-членки виждат като важна задача необходимостта от обсъждане на съдебната етика и определянето на подходящо съдържание и ограничения на свободното изразяване на съдиите.
23. Съобщава се за случаи, в които на съдиите са били наложени дисциплинарни наказания в резултат на направено от тях изявление. Например, изявления в съда по време на производства, които хвърлят съмнения върху безпристрастността на съдията, като например расистки забележки, са довели до дисциплинарно производство. Преди да наложи дисциплинарна мярка, дисциплинарният орган на повечето държави членки взема предвид естеството и тежестта на ограничението на свободата на изразяване, включително елементи като специфичната позиция на съдията, съдържанието и начина, по който е направено изявлението, и контекста, в който е направено, както и естеството и тежестта на дисциплинарната мярка, която органът възнамерява да наложи. Отстраняването на съдия може да стане само в краен случай.

IV. Общи принципи

24. Както е предвидено в член 10 от ЕКПЧ, всеки има право на свобода на изразяване. Това право включва свободата да отстоява своето мнение, да получава и да разпространява информация и идеи без намеса на държавните власти и независимо от границите.
25. Свободата на изразяване е важна основа на демократичното общество, основно условие за неговия напредък и за развитието на всеки човек.⁵ От това следва, че изключенията от тази свобода трябва да се тълкуват стриктно и необходимостта от каквито и да било ограничения трябва да се установи по убедителен начин.⁶
26. КСЕС разбира всеобхватно субективното приложно поле на правото на свобода на

⁵ Вж. ЕСПЧ *Хендисайд срещу Обединеното кралство*, 07.12.1976, Жалба №. 5493/72, § 49

⁶ Вж. ЕСПЧ *Щол срещу Швейцария* [GC], 10.12.2007 г., Жалба № 69698/01 § 101, повторено в *Морис срещу Франция* [GC], 23.04.2015 г., Жалба № 29369/10, § 124

изразяване на съдиите като индивидуално право⁷. Съответно съдията има право на свобода на изразяване като всеки друг гражданин. Правото на свободно изразяване на съдиите се разпростира върху личните мнения, изразени във връзка с упражняването на тяхната длъжност, и дава право на съдиите да правят изявления както извън съда, така и в съда, както публично, така и на четири очи, и да участват в обществени дебати и в социалния живот като цяло.

27. Въпреки това, институционалният и държавен характер на съдебната длъжност придават двойственост на свободата на изразяване на отделния съдия. Изявленията на съдиите могат да окажат влияние върху обществения имидж на съдебната система, тъй като обществото като цяло може да ги възприеме не само като субективна, но и като обективна оценка и да ги припише на цялата институция.
28. В официалната си функция съдиите имат важна роля в обществото като гаранци на върховенството на закона и правосъдието⁸. Самата същност на това да бъдеш съдия е способността да разглеждаш предметите на спорове по обективен и безпристрастен начин. За съдиите е също толкова важно да се смята, че притежават тази способност⁹. Това е така, защото те се нуждаят от доверието на обществеността в тяхната независимост и безпристрастност, за да могат успешно да изпълняват задълженията си¹⁰ и да запазят правомощията на съдебната власт за разрешаване на правни спорове или за определяне на вината или невинността на дадено лице по наказателно обвинение¹¹. От това следва, че съдиите трябва да утвърждават тези ценности чрез поведението си¹². Следователно е легитимно държавата да налага на съдиите задължение да бъдат въздържани, което надлежно отчита тяхната роля в обществото.¹³
29. Предвид горепосочените предпоставки „задълженията и отговорностите“, посочени в член 10, параграф 2 от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), придобиват особено значение за изявленията на съдиите¹⁴. Що се отнася до правните ограничения върху свободата на изразяване на съдиите, този член предвижда, че те трябва да бъдат предписани от закона и са необходими в един демократичен правен ред, за да служат на

⁷ Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12; *Wille срещу Лихтенщайн* [GC], 28.10.1999 г., Жалба №. 28396/95, § 62. Според ЕСПЧ чистото изпълнение на съдебните задължения, т.е. изявленията, направени във връзка с административни задачи, не са обхванати от свободата на изразяване съгласно член 10 от ЕКПЧ, вж. *Харабин срещу Словакия*, 20.11.2012 г., Жалба № 58688/11 § 151.

⁸ Вж. КСЕС Магна харта, параграф 1; вж. също ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 164.

⁹ Вж. ЕСПЧ *Кастильо Алгар срещу Испания*, 28.10.1998 г., Жалба № 28194/95, § 45; и известните думи на председателя на Върховния съд лорд Хюарт: „Справедливостта не само трябва да възтържествува, но и трябва да се види, че възтържествува“, *R. v. Sussex Justices, ex parte McCarthy*, (1924) 1 K.B. 256 at 259.

¹⁰ Както е признато и от ЕСПЧ, вж. *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 164; *Кудешкина срещу Русия*, 26.2.2009 г., Жалба № 29492/05, § 86, *Морис срещу Франция* [GC], 23.04.2015 г., Жалба № 29369/10, § 128 -130; *Киприану срещу Кипър* [GC], 15.12.2005 г., Жалба № 73797/01, § 172.

¹¹ ЕСПЧ *Морис срещу Франция* [GC], 23.04.2015 г., Жалба № 29369/10, § 129; *Di Giovanni срещу Италия*, 9.7.2103, Жалба № 51160/06, § 71.

¹² Вж. Препоръка на Комитета на министрите CM/Rec(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, параграф 21 и параграф 69 от обяснителния меморандум. Вж. също Принципите от Бангалор относно поведението на съдиите, точки 1.6, 2.2, 2.4, 3.2, 4.6 ; Основни принципи за независимостта на съдебната власт, принцип 8; Член 4.3 Европейска харта за статута на съдиите; Международна асоциация на съдиите, Всеобща харта на съдиите (1999 г., актуализирана през 2017 г.), чл. 3-5, 6-2.

¹³ Вж. Доклад на Венецианската комисия за свободата на изразяване на съдиите, CDLAD (2015)018, параграфи 80 -81; ЕСПЧ, вж. *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 162, също и за свободата на преценка, предоставена на държавите.

¹⁴ Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 162.

законна цел. Легитимните цели, както са определени в този член, включват запазване на авторитета и безпристрастността на съдебната система и защита на поверителността на производството. Освен това правата на другите, като например гарантирането на презумпцията за невиновност, служат като легитимни цели за ограничаване на свободата на изразяване. При липса на легитимна цел ограничаването на правото на свободно изразяване на съдията може да изглежда като нелегитимно откъсване срещу съдията за нежелана критика¹⁵. В повечето държави членки етичните ограничения на свободата на словото на съдиите са ориентирани към постигането на аналогични цели¹⁶.

30. Ограничаването на свободата на словото изисква обосновка. В съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) намесата се счита за необходима в едно демократично общество, когато отговаря на „належаща социална нужда“ и е „пропорционална на преследваната легитимна цел“¹⁷. Пропорционалността на дадена мярка изисква тя да бъде най-малко ограничаващата мярка¹⁸.
31. Следователно трябва да се постигне баланс между основното право на отделния съдия на свобода на изразяване и законния интерес на демократичното общество да запази общественото доверие в съдебната система¹⁹. В Принципите от Бангалор са формулирани две основни съображения в тази връзка. Първото е дали участието на съдията би могло основателно да подкопае доверието в неговата/нейната безпристрастност. Второто е дали подобно участие може ненужно да изложи съдията на политически атаки или да бъде несъвместимо с достойнството на съдебната длъжност. И в двата случая съдията следва да избягва такова участие²⁰. Следователно въпросът, който трябва да се зададе, е дали в определен социален контекст и в очите на разумен и информиран наблюдател съдията е извършил дейност, която може обективно да компрометира неговата независимост или безпристрастност²¹. Важни критерии, които трябва да се вземат предвид, са формулировката на изявлението и обстоятелствата, контекстът и цялостната обстановка, в която е направено, включително позицията на съответния съдия.²²
32. За да се постигне разумен баланс, трябва да обърне подобаващо внимание на степента, до която съдиите могат и трябва да бъдат включени в обществото²³. Следва да се има предвид, че публичните изявления на съдия могат да допринесат за защитата на върховенството на закона и за разделението на властите.
33. Коригиращите мерки, напр. отвод на съдия или доброволно оттегляне, следва да бъдат

¹⁵ Вж. ЕСПЧ *Мирослава Тодорова с/у България*, 19.10.2021 г., Жалба № 40072/13.

¹⁶ Подобно на Принципите от Бангалор, някои от тях се отнасят до достойнството на съдебната власт, а не до правомощията на съдебната власт, пар. 4.6 от Принципите от Бангалор. За поверителност вж. пар. 4.10 от Принципите от Бангалор.

¹⁷ Вж. например, ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [ГК], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, пар. 158.

¹⁸ Вж. ЕСПЧ *Perinçek срещу Швейцария* [GC], 15.10.2015 г., Жалба № 27510/08, § 273.

¹⁹ Вж. становище № 3 на КСЕС (2002 г.), точки 27 и сл., и по - специално точки 28 и 33. Балансът, постигнат от ЕСПЧ, също е обект на научно внимание, вж. *Аня Зайберт - Фор*, Свободата на изразяване на съдиите и тяхната независимост: Амбивалентна връзка, 89 -110, а по отношение на използването на социалните медии, *Яника Ян*, Комуникация в социалните медии от съдии: Оценка на насоките и новите предизвикателства за свободата на словото и съдебните задължения в светлината на Конвенцията, 137 -153, и двете в: *Върховенство на закона в Европа – най-нови предизвикателства и съдебни действия*, Elósegui/Miron/Motoc (eds.), 2021.

²⁰ Коментар на Принципите от Бангалор, пар. 134.

²¹ КСЕС Становище № 5 (2002), пар. 28.

²² Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 166; *Виле срещу Лихтенщайн* [GC], 28.10.1999 г., Жалба № 28396/95, § 63.

²³ Вж. Становище № 3 на КСЕС (2002 г.), пар. 28; Европейска харта за статута на съдиите, пар. 4.3 (обяснителен коментар), гласи, че съдиите не могат да бъдат социални или граждански изгнаници.

предпочитани пред общо превантивно нарушаване на свободата на изразяване на съдиите, насочено към избягване на такива ситуации.

34. Определянето на съдържанието и правилата относно свободата на изразяване и етичните ограничения за нейното упражняване следва да се извършва от самите съдии или сдружения на съдии.²⁴
35. При оценката на всяка намеса трябва да се разгледа и пропорционалността на санкцията или на друга мярка. Наказанията не трябва да имат „възпиращ ефект“ върху упражняването на свободата на изразяване от други съдии, т.е. те не трябва да пречат на други съдии да я упражняват по отношение на въпроси, свързани с правораздаването и съдебната власт.²⁵ Становища, изразени в съответствие с препоръките на настоящото становище, не следва да подлежат на дисциплинарни мерки.

V. Ограничения на свободата на изразяване / противоречиви случаи

36. За да се помогне на съдиите да постигнат баланс между правото си на свобода на изразяване и целта за поддържане на общественото доверие в тяхната безпристрастност и независимост, следва да се дадат насоки по отношение на изявления, които биха могли да доведат до тяхното оттегляне (раздели 1 и 2), изявления, които биха могли да засегнат авторитета и репутацията на съдебната власт (раздели 3 и 4) и упражняването на политически мандати, които биха могли да доведат до проблеми, свързани с разделението на властите (раздел 5).

1. Изявления, имащи връзка със съдебни спорове

37. КСЕС подчертава, че съдиите трябва да се въздържат от коментари, които биха могли да засегнат или разумно се очаква да засегнат правото на справедлив процес на което и да е лице или въпрос, с който са сезирани²⁶. Изявленията, направени от съдия по висящо дело, включително тонът и контекстът на изявлението, могат да засегнат това право, както е постановил ЕСПЧ²⁷. Той подчертава, че при упражняването на своите съдебни функции съдиите трябва да упражняват максимална свобода на преценка по отношение на делата, с които се занимават, за да запазят своя имидж на безпристрастност. Съдиите трябва да се държат по начин, който избягва да създава впечатлението, че имат лични предразсъдъци или пристрастия по даден случай. Ако съдия публично внуши, че той/тя вече е формирал/а неблагоприятно мнение по делото на ищеца, преди да се яви по делото, неговите/нейните изявления обективно оправдават страховете на обвиняемия относно неговата/нейната безпристрастност²⁸. От това следва, че КСЕС подкрепя посоченото в Коментара на принципите от Бангалор изискване, че съдията трябва да показва дистанцирано, обективно, безпристрастно, непредубедено и балансирано отношение в

²⁴ Вж. Ръководството за разработване и прилагане на кодекси за съдебно поведение, Служба на ООН по наркотиците и престъпността, Виена, 2019 г., стр. 14 -16.

²⁵ Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 167. Такъв е случаят в *Кудешкина срещу Русия*, 26.2.2009 г., Жалба №. 29492/05, където съдията ищец е отстранен от длъжност, след като публично поставя под въпрос независимостта на съдебната власт, § 99.

²⁶ Вж. още в Становище № 3 (2002) на КСЕС, пар. 40, вж. Принципи от Бангалор, параграф 2.4.

²⁷ Вж. ЕСПЧ *Олуич срещу Хърватия*, 5.2.2009 г., Жалба № 22330/05, §§ 59 и следващите; вж. *Бускети срещу Италия*, 16.9.1999 г., Жалба № 29569/95, § 68; *Лавентс срещу Латвия*, 28.11.2002 г., Жалба №. 58442/00, § 119.

²⁸ Вж. ЕСПЧ *Лавентс срещу Латвия*, 28.11.2002 г., Жалба № 58442/00, § 119; *Busceti срещу Италия*, 16.9.1999 г., Жалба № 29569/95, § 68.

своите публични изказвания²⁹, особено ако съществува потенциална връзка с висящи или текущи производства.

38. Самият факт, че дадена тема или проблем може да бъде проблем в бъдещо дело, не е достатъчен, за да попречи на съдиите да упражня правото си на свобода на изразяване, особено когато е малко вероятно съдия да трябва да се произнесе по такъв специфичен случай в бъдеще.
39. Необходима е по-голяма бдителност в контекста на текущите разследвания, особено при наказателни разследвания с оглед на гарантирането на презумпцията за невинност, залегнала в член 6, параграф 2 от ЕКПЧ³⁰. В наказателното производство съдиите трябва да обърнат особено внимание на подбора на думите си, ако искат да информират обществеността за производство, преди дадено лице да бъде съдено и признато за виновно в конкретно престъпление³¹. Изказванията за вината на обвиняемия преди съдебния процес са в противоречие с член 6 от ЕКПЧ.³²
40. Коментарите на съдиите по решени дела, различни от техните собствени, не повдигат непременно въпрос за тяхната безпристрастност. Коментирането на съдебната практика е пряко свързано с професионалната им дейност. В професионалната си дейност съдиите имат право да правят конструктивни и уважителни коментари по решени дела.
41. Съдиите трябва да проявяват предпазливост в отношенията си с медиите и да се въздържат от всякаква лична експлоатация на отношения с журналисти³³. Общественоста не трябва да остава с впечатлението, че съдиите искат да повлияят на изхода на делото чрез медийна комуникация.
42. КСЕС е съгласен с Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), че отделните съдии трябва да се въздържат от използване на медиите по отношение на собствените си дела, дори ако са провокирани³⁴. Ако медиите или заинтересованите членове на обществеността критикуват дадено решение, съдията следва да избягва да отвърща на такива критики, като пише на пресата или като отговаря на журналистически въпроси³⁵. Съдията следва да отговаря на оправданите правни очаквания на гражданите чрез ясно обосновани решения³⁶. Въпреки това, когато съдиите или техните решения са несправедливо критикувани, сдруженията на съдии, съветът на съдебната власт и/или председателят на съда имат институционално задължение да изяснят фактите, за да запазят имиджа на авторитетна и независима съдебна система също и в обществените дебати. Освен това и в изключителни случаи, когато съдия е оклеветен или очернен, той/тя трябва да има право да се защити сам и да защити своята почтеност като всеки друг гражданин. Съдиите трябва да получат институционална подкрепа в това отношение.
43. Поверителната информация, придобита от съдия в качеството му на длъжностно лице, не трябва да се използва или разкрива от съдията за цели, които не са свързани със

²⁹ Коментар на принципите от Бангалор, пар. 136, виж също параграфи 45, 65, 71; Принципи от Бангалор, параграфи 2.2, 2.4.

³⁰ Вж. ЕСПЧ *Пойраз срещу Турция*, 7.12.2010 г., Жалба № 15966/06, §§ 76-78; *Фатулаев срещу Азербайджан*, 22.4.2010 г., Жалба № 40984/07, §§ 159-162; *Лавентс срещу Латвия*, 28.11.2002 г., Жалба № 58442/00, §§ 126-127.

³¹ Вж. ЕСПЧ *Дактарас срещу Литва*, 10.10.2000 г., Жалба № 42095/98, § 41; *Буткявичюс срещу Литва*, 26.3.2002 г., Жалба № 48297/99, § 50.

³² Вж. ЕСПЧ *Превити срещу Италия* (реш.), 8.12.2009 г., Жалба № 45291/06, § 253.

³³ Становище № 3 (2002), пар. 40.

³⁴ За съдебната практика на ЕСПЧ вж. *Лавентс срещу Латвия*, 28.11.2002 г., Жалба № 58442/00, § 118; *Бускети срещу Италия*, 16.9.1999 г., Жалба № 29569/95, § 67

³⁵ Вж. Коментар на принципите от Бангалор, параграф 74.

³⁶ Вж. Коментар на принципите от Бангалор, параграф 74.

служебните му задължения.

44. При никакви обстоятелства съдиите не могат да бъдат принуждавани да обясняват публично мотивите за постановените от тях решения.

2. Изявления относно публични дебати

45. Принципите на демокрация, разделение на властите и плурализъм изискват свобода на съдиите да участват в дебати от обществен интерес³⁷. Принципът на разделение на властите обаче изисква съдиите да се въздържат да се държат като политици, когато говорят публично. Следователно е необходимо да се намери разумен баланс между степента, в която съдиите могат да участват в обществените дебати, и необходимостта те да са и да бъдат възприемани като независими и безпристрастни при изпълнението на своите задължения³⁸. Съдържанието и контекстът на дадено изявление са от особено значение в това отношение³⁹.
46. Поради уникалната си позиция в една демокрация, основана на върховенството на закона, съдиите имат експертния опит и произтичащата от това отговорност да допринасят за подобряването на закона, защитата на основните права, правната система и правораздаването⁴⁰. Следователно, при условие че се запази тяхната безпристрастност и независимост, те следва да имат право и дори да бъдат насърчавани да участват в обсъждания по закона с информативна и образователна цел⁴¹ и да изразяват мнения и становища относно слабостите в прилагането на закона и усъвършенстването на закона, както и на правната система.
47. Във всички публични изявления по въпроси от обществен интерес съдиите трябва да се изразяват благоразумно, с умерен тон, по балансиран и уважителен начин. Те трябва да се въздържат от дискриминация, политическа, философска или религиозна пропаганда или агресивност.

3. Изявления по въпроси от значение за съдебната система като институция

48. Съдиите имат право да правят коментари по въпроси, които се отнасят до основните човешки права, върховенството на закона, въпроси, свързани с назначаването или повишаването на съдии и правилното функциониране на правораздаването, включително независимостта на съдебната власт и разделиението на властите⁴². Ако въпросът засяга пряко работата на съдилищата, съдиите трябва да имат и свободата да коментират спорни от политическа гледна точка теми, включително законодателни предложения или правителствена политика⁴³. Това произтича от факта, че обществеността има законен интерес да бъде информирана по тези проблеми, тъй като те засягат много важни въпроси

³⁷ Вж. ЕСПЧ *Превити с/у Италия* (дек.), 8.12.2009 г., Жалба № 45291/06; вж. Становище № 18 (2015) на КСЕС, пар. 42.

³⁸ Вж. Становище на КСЕС № 18 (2015 г.), параграф 42; Становище на КСЕС № 3 (2002 г.), параграфи 30 и сл., по-специално 33.

³⁹ Вж. доклада на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, параграф 42.

⁴⁰ Вж. Коментара на принципите от Бангалор, пар. 156.

⁴¹ Вж. Коментара на принципите от Бангалор, пар. 139.

⁴² Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, параграф 69; вж. също Коментар на принципите от Бангалор, пар. 138; Становище № 3 на КСЕС (2002 г.), параграфи 33-34.

⁴³ Коментар на принципите от Бангалор, пар. 138.

в едно демократично общество⁴⁴. Съдиите на ръководни длъжности или тези, които заемат постове в сдруженията на съдии или в съвета на съдебната власт, са на важни постове, за да говорят от името на съдебната власт.

49. Съдиите имат право да предявяват искания и да правят коментари относно своя статут, условия на работа, както и по всички други въпроси, свързани с професионалните им интереси. Сдруженията на съдии играят важна роля по този въпрос⁴⁵.
50. Съдиите трябва да бъдат въздържани,⁴⁶ за да се избегне компрометиране на тяхната непристрастност или независимост. Освен това публичните изявления, направени пред правителството по въпроси, които засягат съдебната система, не трябва да изглеждат като лобиране пред правителството или като посочване на начина, по който съдията би се произнесъл, ако конкретни ситуации бъдат представени пред съда. Високопоставеният съдия трябва да бъде особено предпазлив в това отношение поради своята важен пост.

4. Публична критика на съдебната власт / колеги съдии

51. Що се отнася до публичната критика или информация по въпроси, засягащи съдебната система, включително коментари за колеги съдии, КСЕС следва Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), като признава, че проявата на въздържаност се прилага към съдиите във всички случаи, когато има вероятност авторитетът и непристрастността на съдебната система да бъдат поставени под въпрос⁴⁷. Това е така, защото е необходимо да се защити общественото доверие срещу вредни атаки, особено с оглед на факта, че съдиите, които са подложени на критика, са обвързани със задължение за въздържаност, което не им позволява да отговорят.⁴⁸
52. Изявленията са допустими, ако не излизат извън обикновената критика от строго професионална гледна точка, ако са част от дебат по въпроси от голям обществен интерес и ако се основават на обосновани твърдения⁴⁹. Умереността и коректността трябва да ръководят съдията дори при разпространението на точна информация⁵⁰. Когато критикува други участници в съдебната система, съдията трябва да запази уважение. Критиката не трябва да бъде мотивирана от лично недоволство или враждебност, или от очакване за лична изгода. Като цяло съдиите трябва да избягват да се изразяват по импулсивен, безотговорен и обиден начин.
53. Важно е съдебната система да осигурява атмосфера, която позволява на съдиите да правят критични коментари, особено в йерархично организирана съдебна система, където съдиите са зависими от по-висшестоящи колеги по отношение на приноса за повишенията. Съдиите обаче трябва да се възползват първо от всички съществуващи коригиращи мерки, преди да се изразят публично.

5. Активен политически мандат / предишен политически мандат

54. Прякото участие в партийната политика може да породни съмнения относно разделението

⁴⁴ Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 165.

⁴⁵ Становище № 23 на КСЕС (2020 г.).

⁴⁶ Коментар относно Принципите от Бангалор за поведение на съдиите, параграф 138.

⁴⁷ Вж. ЕСПЧ *Кудешкина срещу Русия*, 26.2.2009 г., Appl. no. 29492/05, § 86; *Ди Джовани срещу Италия*, 9.7.2103, Жалба № 51160/06, § 71; *Паниоглу срещу Румъния*, 8.10.2020 г., Жалба № 33794/14, § 114.

⁴⁸ Вж. ЕСПЧ *Морис срещу Франция* [GC], 23.04.2015 г., Жалба № 29369/10, § 128.

⁴⁹ Вж. ЕСПЧ *Бака срещу Унгария* [GC], 23.06.2016 г., Жалба № 20261/12, § 171; *Паниоглу срещу Румъния*, 8.10.2020 г., Жалба № 33794/14, § 119; *Кудешкина срещу Русия*, 26.2.2009 г., Жалба № 29492/05, § 93.

⁵⁰ Вж. ЕСПЧ *Кудешкина срещу Русия*, 26.2.2009 г., Жалба № 29492/05, § 93.

на властите и независимостта или безпристрастността на съдиите, поради което много държави ограничават политическата дейност на съдиите. С цел да гарантира на гражданите правата по член 6 от ЕКПЧ, Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) признава пропорционално възможността държавите да изключват съдиите от политическа длъжност⁵¹. Съгласно Коментара на принципите от Бангалор, съдебните задължения са несъвместими с определени политически дейности, като например членството в национален парламент или местен съвет⁵².

55. КСЕС се присъединява към ЕСПЧ в констатацията, че предишна принадлежност към политическа партия не е достатъчна, за да постави под съмнение безпристрастността на съдията, особено ако няма данни, че членството има някаква връзка със същността на делото.⁵³
56. Въпреки това, за да се защити общественото доверие в съдебната система, основните стандарти на поведение на съдиите, като опазване на репутацията на съдебната система, следва да продължат да се прилагат, когато съдия има политически мандат⁵⁴. Ако съдиите са нарушили стандартите за съдебна независимост и безпристрастност като са направили определени изявления по време на политическата си дейност, те трябва да си направят отвод в случаите, когато съответните въпроси станат актуални. За да се запази възможността за възобновяване на съдебната им функция след политическия им мандат, е наложително те да избягват да правят изявления, които ги правят неподходящи за съдебна длъжност.
57. В държави, в които съдиите могат да имат политически мандат (на непълно работно време) или да членуват в политическа партия в допълнение към съдебната си длъжност, те трябва да бъдат въздържани, за да не компрометират своята независимост или безпристрастност⁵⁵. Наложително е те да избягват да заемат строго партийни и твърди позиции по всякакви проблеми или политически въпроси, които пораждат основателни съмнения относно цялостната им способност да се произнасят по такива въпроси по обективен начин.

VI. Защитата на независимостта на съдебната власт като законово и/или етично задължение на съдиите, сдруженията на съдии и съветите на съдебната власт

58. В съответствие със своите становища № 3 (2002)⁵⁶ и № 18 (2015)⁵⁷, КСЕС твърди, че всеки съдия е отговорен за насърчаването и защитата на независимостта на съдебната власт, която функционира не само като конституционна защита за съдията, но също така налага на съдиите етично и/или правно задължение да я запазят и да говорят в защита на върховенството на закона и независимостта на съдебната власт, когато тези основни ценности са застрашени⁵⁸. Тя обхваща въпроси на вътрешната, както и на външната

⁵¹ Вж. решение на ЕСПЧ по делото *Бри, Бри срещу Латвия*, 29.6.2000 г., Жалба № 47135/99.

⁵² Коментар на принципите от Бангалор, параграф 135.

⁵³ Вж. ЕСПЧ *Отеги Мондрагон и други срещу Испания* (решение), 6.11.2018 г., Жалба № 4184/15 (et al.).

⁵⁴ Вж. ЕСПЧ *Кудешкина с/у Русия*, 26.2.2009 г., Жалба № 29492/05, §§ 85 и сл.; в този случай съдията е отстранена от съдебната си функция до изборите, в които тя се е кандидатирила.

⁵⁵ Вж. Становище на КСЕС № 3 (2002 г.), точки 30, 33; вж. също Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., А/НРС/41/48, параграф 66.

⁵⁶ КСЕС Становище № 3 (2002), пар. 34.

⁵⁷ КСЕС Становище № 18 (2015), пар. 41.

⁵⁸ ЕСПЧ, *Журек срещу Полша*, 10.10.2022 г., Жалба № 39650/18, § 222; Доклад на специалния докладчик на ООН за независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., А/НРС/41/48, параграф 102; Общо

независимост.

59. С оглед на европейското и международното сътрудничество по правни въпроси и значението на европейското и международното право за защитата на независимостта на съдебната власт, съдиите могат да отговарят на заплахите за независимостта на съдебната власт както на национално, така и на международно равнище.
60. Ако независимостта или способността на съдебната власт да упражнява конституционната си роля са поставени под заплахата или са обект на нападки, то съдебната система трябва да не се поддава и да отстоява позицията си безстрашно⁵⁹. Това задължение възниква особено когато демокрацията функционира лошо, нейните основни ценности се разпадат и независимостта на съдебната власт е застрашена.
61. Тъй като задължението за защита произтича от независимостта на съдебната власт, то се прилага за всеки съдия⁶⁰. Когато съдия прави такива изявления не само в лично качество, но и от името на съдебен съвет, асоциация на съдии или друг представителен орган на съдебната власт, защитата, предоставена на този съдия, ще бъде засилена.⁶¹ Като се има предвид това и в зависимост от проблема и контекста, съветът на съдебната власт⁶², сдруженията на съдии⁶³, председателите на съдилища или други независими органи могат да бъдат в най-добра позиция за решаване на тези въпроси, например конституционни въпроси на високо равнище. Съдиите могат също така да изразяват своето мнение в рамките на международна асоциация на съдиите.
62. Ако обаче някой от тези въпроси възникне в съда на съдията и ако безпристрастността на съдията може разумно да бъде поставена под съмнение, съдията трябва да се оттегли от всякакво производство⁶⁴.

VII. Етично задължение на съдиите да обясняват правосъдието на обществото

63. Съдиите следва да се стремят да насърчават и запазват общественото доверие в съдебната дейност, като повишават разбирането, прозрачността и като спомагат за избягване на погрешно представяне пред обществеността⁶⁵. КСЕС подкрепя позицията, заета в Принципиите от Бангалор, че съдиите следва да се стремят да информират обществеността за това какво означава независимост на съдебната власт⁶⁶. Съдиите следва допълнително да разясняват работата на съдебната власт, включително задълженията и правомощията на съдиите. Те трябва да изяснят ролята на съдебната власт и връзката ѝ с другите власти в държавата. Като цяло те трябва да илюстрират как работят на практика ценностите на съдебната система.⁶⁷

събрание на ЕМСС, Декларация от София 2013 г., параграф vii; Коментар върху принципите от Бангалор, параграф 140, вж. също КСЕС Магна харта на съдиите, параграф 3.

⁵⁹ Становище № 18 (2005) на КСЕС, пар. 41.

⁶⁰ ЕСПЧ *Журек срещу Полша*, 10.10.2022 г., Жалба № 39650/18, § 222.

⁶¹ ЕСПЧ *Журек срещу Полша*, 10.10.2022 г., Жалба № 39650/18, § 222.

⁶² Мисията им е да гарантират независимостта на отделния съдия и съдебната власт и да защитават върховенството на закона, Становище № 23 (2020), пар. 29 на КСЕС; вж. също Становище № 7 (2005), С.13 на КСЕС.

⁶³ Като цяло сдруженията на съдии имат важна роля при защитата на съдебната независимост в обществения дебат, вж. становище № 23 (2020) на КСЕС, пар. 17.

⁶⁴ Вж. Коментар на принципите от Бангалор, пар. 140.

⁶⁵ Вж. Становище на КСЕС № 7 (2005 г.), параграфи 6 -23; вж. също ЕМСС, Обществото на правосъдието и медиите, Доклад за 2011 -2012 г.

⁶⁶ Коментар на принципите от Бангалор, пар. 44.

⁶⁷ Вж. също доклада на ЕМСС относно общественото доверие и имиджа на правосъдието (2018 -2019 г.), глава V, 5.3.

64. Досега КСЕС се фокусира върху образователната роля на съдилищата и сдруженията на съдии, тъй като те са в особено добра позиция да поемат такава роля⁶⁸. Комитетът на министрите на Съвета на Европа насърчи създаването на говорители на съдилищата или на медийни и комуникационни служби под отговорността на съдилищата, съветите на съдебната власт или друг независим орган⁶⁹. Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС) отбелязва, че отделните съдии трябва да се въздържат от явяване като говорители в медиите.⁷⁰
65. КСЕС счита, че отделни съдии с подходящи комуникационни умения също могат да обяснят функционирането и ценностите на съдебната власт⁷¹. В допълнение към образователните форуми⁷², те могат да използват медиите, включително социалните медии, като отличен инструмент за популяризиране и образование на обществото⁷³. В такива случаи съдиите следва старателно да се подготвят в сътрудничество с колегите си, отговарящи за връзките с медиите, или служителите по обществена информация⁷⁴, и да спазват задълженията за съдебна въздържаност, като се изразяват по неутрален и безпристрастен начин.⁷⁵

VIII. Използване на социалните медии от съдиите

1. Свобода на изразяване на съдиите офлайн и онлайн

66. Общоприето е, че правата, които хората имат офлайн, са еднакво защитени онлайн, по-специално свободата на изразяване. Съдиите могат да използват социалните медии като всеки друг гражданин,⁷⁶ при спазване на следните условия.

2. Разработване на насоки за използването на социалните медии от съдиите

а) Определение за социални медии

67. КСЕС припомня общото разбиране на понятието „социални медии“ като форми на електронна комуникация (напр. уебсайтове за дейности в социални мрежи и микроблогове), чрез които потребителите създават онлайн общности за споделяне на информация, идеи, лични съобщения и друго съдържание (напр. видеоклипове). Следвайки Препоръка CM/Rec(2022)11 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно принципите за управление на медиите и комуникацията, Становището използва

⁶⁸ Становище № 23 на КСЕС (2020 г.), параграфи 44-46; Становище № 18 на КСЕС (2015 г.), параграф 32; Становище № 7 на КСЕС (2005), параграфи 6-23.

⁶⁹ Вж. Препоръка на Комитета на министрите CM/Rec(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, параграф 19; вж. Европейска комисия за ефективност на правосъдието (СЕРЕЈ), Ръководство за комуникация с медиите и обществеността за съдилищата и прокуратурата, СЕРЕЈ(2018)15 и вече споменатото Становище № 7 на ССЈЕ (2005), параграф 33 и сл.

⁷⁰ ЕМСС, Доклад за 2011-2012 г., пар. 6.2.6.

⁷¹ Вж. Доклад на ЕМСС за 2018-2019 г., глава V, 5.3.

⁷² Вж. Коментар на принципите от Бангалор, параграфи 156-157.

⁷³ Вж. Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, параграф 77; Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдиите, параграфи 1, 8; вж. Доклад на ЕМСС за 2018-2019 г., глава II, 2.1.

⁷⁴ Вж. доклад на ЕМСС за 2011-2012 г., пар. 6.2.6.

⁷⁵ Вж. Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социалните медии от съдии, пар. 1.

⁷⁶ За приложението на чл. 10 от ЕКПЧ към онлайн комуникацията, вижте ЕСПЧ *Делфи АС срещу Естония* [GC], 16.6.2015 г., Жалба № 64569/09, § 110; *Козан срещу Турция*, 1.3.2022 г., Жалба № 16695/19.

широко понятие за медии и квалифицира социалните платформи като цифрови услуги, които свързват участници в многостранни пазари, определят правилата за такива взаимодействия и използват алгоритмични системи за събиране и анализ на данни и персонализиране на услугите си.⁷⁷

б) Приложимост на общото правило за съдебна въздържаност

68. Международните инструменти не съдържат много насоки относно начина, по който съдиите следва да упражняват свободата си на изразяване онлайн. Общото основание, което КСЕС подкрепя, е, че се прилага общото задължение за съдебна въздържаност⁷⁸. Това означава, че съдиите следва да избягват да изразяват мнения или да споделят лична информация онлайн, когато те могат потенциално да подкопаят независимостта и безпристрастността на съдебната власт, правото на справедлив съдебен процес или достойнството на службата и (общественото доверие във) авторитета на съдебната власт. За тази цел съдиите трябва да бъдат внимателни, когато използват социалните медии⁷⁹. Както заяви специалният докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, прилагането на съдебна въздържаност по отношение на комуникациите в социалните медии не означава, че съдиите трябва да се оттеглят от обществения живот, който се случва в социалните медии.⁸⁰
69. С някои изключения личната комуникация не следва да подлежи на ограничения на свободата на изразяване. Личната комуникация се разбира като осъществяваща се двустранно или в затворена група, достъпът до която трябва да бъде разрешен от съдията, включително услуги за съобщения между две лица или затворени групи в социални платформи.

в) Адаптиране на поведението на съдиите към специфичните предизвикателства на комуникацията в социалните медии

70. Използването на социалните медии поражда нови предизвикателства и етични опасения, свързани с коректността на публикуваното съдържание и демонстрирането на пристрастност или интерес. Социалните медии се отличават с широка достъпност и предаване, които изискват по-голям контрол на публикуваното съдържание. Социалните медии имат капацитет за постоянно съхранение, което увеличава риска от профилиране. Той съдържа лична комуникация в писмена форма, което увеличава риска от публикуване на лични съобщения без разрешение, както и риска от изкривяване на съдържанието в последваща комуникация⁸¹. Комуникацията е бърза и насочена, което може да накара съдиите да публикуват неразумни постове. Действия, като например „харесване“ или преpraщане на информация, представена от други, може да изглеждат сравнително незначителни и случайни, но те се квалифицират като редовно изразяване на мнението на

⁷⁷ Вж. приложението към Препоръка CM/Rec(2022)11 на Комитета на министрите относно принципите за управление на медиите и комуникациите, пар. 4.

⁷⁸ Вж. също Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социалните медии от съдиите, пар. 1, 15; Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, пар. 78 и 81; вж. Препоръка на Комитета на министрите CM/Rec(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности.

⁷⁹ Вж. КСЕС Становище № 3 (2002), параграф 40, относно отношенията с пресата.

⁸⁰ Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, пар. 79.

⁸¹ Вж. Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, пар. 81; вж. Доклад на ЕМСС за 2018 -2019 г., глава II, 2.1.

съдия⁸². За разлика от традиционните медии, в социалните медии липсва охранител на портала, което позволява на съдиите да публикуват всичко, което им дойде на ум.

71. Тези специфични рискове изискват съдията да проявява специално внимание при комуникацията си в социалните медии⁸³. КСЕС отбелязва значителен риск споделянето на лично съдържание да се отрази неблагоприятно върху репутацията на съдия или на цялата съдебна система⁸⁴. От това следва, че съдиите не трябва да участват в обмен чрез сайтове на социални медии или услуги за съобщения със страните, техните представители или широката общественост относно дела, които са заведени или е вероятно да бъдат заведени пред тях за решаване⁸⁵. Те трябва да бъдат предпазливи по отношение на риска от невярно представяне при включване на изявления в затворени групи. Те трябва да внимават да не създадат „профил“ чрез коментарите си, който създава впечатление за липса на откритост и обективност по определени въпроси. Същото важи и за групите в социалните платформи, в които влизат, или хората, които следват, и коментарите, които „харесват“ или „ретуитват“, тъй като колкото по-едностранчиви са те, толкова повече хората могат да възприемат тези съдии не като независими и безпристрастни⁸⁶. Когато участват в обсъждане на работата им като съдия, защитата на авторитета и достойнството на службата трябва да възпират съдиите от коментари, които поставят под въпрос благоприличието им при изпълнението на техните задължения.
72. Съдиите трябва да се уверят, че запазват авторитета, почтеността, благоприличието и достойнството на съдебната си длъжност⁸⁷. Те трябва да имат предвид, че езикът, облеклото, снимките и разкриването на други лични данни може да накърнят репутацията на съдебната власт. Позволяването на съдиите да споделят лични данни, като начин на живот или семейство, носи някои рискове в това отношение. Дали даден израз потенциално компрометира репутацията на съдията или съдебната система трябва да се прецени в светлината на обстоятелствата по делото.
73. Съдиите не следва да се ангажират със социални медии по начин, който може да повлияе отрицателно на общественото възприятие за съдебна почтеност, например да действат като инфлуенсъри.
74. Съдиите трябва да обмислят дали някое неподходящо цифрово съдържание, предшествашо назначаването им за съдия, може да навреди на общественото доверие в тяхната безпристрастност или да подкопае репутацията на съдебната власт. Ако това е така, те следва, ако е възможно, да премахнат това съдържание, като спазват приложимите правила на своята юрисдикция.⁸⁸

г) Предполагаемо прозрачно използване на социалните медии (след получаване на разрешение)

75. Задължението за съдебна въздържаност се прилага по отношение на комуникацията в социалните медии, независимо дали съдиите разкриват самоличността си⁸⁹. Няма

⁸² Вж. Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социалните медии от съдиите, пар. 6.

⁸³ Вж. Доклад на специалния докладчик на ООН относно независимостта на съдиите и адвокатите, 29 април 2019 г., A/HRC/41/48, пар. 81.

⁸⁴ Вж. Доклад на ЕМСС за 2018 -2019 г., глава II, 2.1.

⁸⁵ Вж. също Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 17.

⁸⁶ Вж. Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 18.

⁸⁷ Вж. Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 5 и 18.

⁸⁸ Вж. Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 21.

⁸⁹ Вж. също Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 16.

При условие, че това не нарушава приложимите етични стандарти или съществуващите правила, които забраняват идентифицирането на съдията като член на съдебната власт в социалните медии. Вж. пар. 12-13.

основание да се забрани на съдиите да използват псевдоними. Псевдонимите обаче не позволяват неетично поведение. Освен това неспоменаването на съдебната длъжност или използването на псевдоним не гарантира, че истинското име или съдебният статут няма да станат обществено достояние. Поставянето на отказ от отговорност в техните профили в социалните медии, в смисъл че цялото съдържание или мнения са изразени в тяхно лично качество, не освобождава съдиите от задължението да се въздържат.

д) Подчертаване на важността от обучение за съдиите по използването на социалните медии

76. КСЕС подчертава важността от обучение на всички съдии относно приложенията на социалните медии и етичните последици от използването им в личен и професионален контекст.⁹⁰
77. То трябва да помогне на съдиите да разберат степента на въздържаност, която им позволява да защитават сигурността си и да изпълняват задълженията си за поддържане на независимост и непристрастност, достойнството на своята длъжност и общественото доверие в съдебната система. Разбирането кои социални мрежи се използват, как работят различните социални мрежи, какъв тип информация може да е подходяща за споделяне в различни социални мрежи и какви потенциални рискове и последици може да има участието в комуникация в такава платформа, би било подходяща област на обучение за съдии. Обучението следва да обхваща технически аспекти (като например различните настройки за поверителност на различните социални мрежи), аспекти на профилирането и защитата на данните.
78. Съдебната власт следва да осигури непрекъснато обучение на новоназначените съдии и на постоянните съдии. Сдруженията на съдии могат да допринесат за обучението, обмена и споделянето на знания и добри практики между съдиите.

IX. Препоръки

1. Съдията има право на свобода на изразяване като всеки друг гражданин. В допълнение към индивидуалното право на съдиите, принципите на демокрация, разделение на властите и плурализъм изискват съдиите да имат свободата да участват в дебати от обществен интерес, особено по въпроси, засягащи съдебната система.
2. В ситуации, в които демокрацията, разделието на властите или върховенството на закона са застрашени, съдиите трябва да не се поддават и имат задължението да говорят открито в защита на независимостта на съдебната система, конституционния ред и възстановяването на демокрацията, както на национално, така и на международно ниво. Това включва мнения и становища по въпроси, които са политически чувствителни и обхващат както вътрешната, така и външната независимост на отделните съдии и на съдебната власт като цяло. Съдиите, които говорят от името на съдебен съвет, сдружение на съдии или друг представителен орган на съдебната власт, имат по-голяма свобода на преценка в това отношение.
3. Освен сдруженията на съдии, съветите на съдебната власт или всеки друг независим орган, отделните съдии имат етично задължение да разясняват на обществеността съдебната система, функционирането на съдебната власт и нейните ценности. Като засилват разбирането, прозрачността и като помагат да се избегне невярно представяне пред обществото, съдиите могат да помогнат за насърчаване и запазване на общественото

⁹⁰ Вж. също Доклад на ЕМСС за 2018-2019 г., глава II, 2.7; Доклад на ЕМСС за 2011-2012 г., 6.2.4; Незадължителни насоки на UNODC относно използването на социални медии от съдии, пар. 14, 38 -40; вж. Становище на КСЕС № 23 (2020 г.), пар. 18; КСЕС, Магна харта, пар. 18.

- доверие в дейността на съдебната система.
4. При упражняването на свободата си на изразяване съдиите трябва да имат предвид своите специфични отговорности и задължения в обществото и да бъдат въздържани при изразяването на възгледите и мненията си при всякакви обстоятелства, при които в очите на разумен наблюдател изявлението им би могло да компрометира тяхната независимост или безпристрастност, достойнството на длъжността им или да застраши авторитета на съдебната система. По-специално те трябва да се въздържат от коментари по същността на делата, с които се занимават. Съдиите трябва също да пазят поверителността на производството.
 5. Като общ принцип съдиите трябва да избягват да се намесват в публични спорове. Дори в случаите, когато членството им в политическа партия или участието им в обществен дебат е разрешено, съдиите трябва да се въздържат от всякаква политическа дейност, която би могла да компрометира тяхната независимост или безпристрастност, или репутацията на съдебната власт.
 6. Съдиите трябва да са наясно с ползите, както и с рисковете от медийната комуникация. За тази цел съдебната власт трябва да осигури обучение на съдиите, което да ги образова относно използването на медиите, които могат да бъдат използвани като отличен инструмент за осведомяване на обществеността. В същото време трябва да се повиши информираността, че когато публикуват в социални медии, всичко, което публикуват, става постоянно, дори след като го изтрият, и може да се тълкува свободно или дори да бъде извадено от контекста. Псевдонимите не прикриват неетично онлайн поведение. Съдиите трябва да се въздържат от публикуване на всичко, което би могло да компрометира общественото доверие в тяхната безпристрастност или да противоречи на достойнството на тяхната длъжност или на съдебната власт.
 7. Правилата или кодексите за поведение относно обхвата на свободата на изразяване на съдиите и всякакви ограничения върху упражняването ѝ следва да се изготвят от самите съдии или от техните сдружения.